

Lausunto

23.11.2020

Asia: VN/16660/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset

Onko ehdotuksella vaikutuksia, joita ei ole vielä tunnistettu, erityisesti lakien soveltamisalassa oleviin organisaatioihin? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Ehdotuksessa ja direktiivissä ei velvoiteta rajapintojen, jotka olisivat nimenomaan avoimia, käyttöön. Mitä mieltä olette väitteestä, että viranomaiset oman harkintansa mukaan käyttäisivät avoimia rajapintoja joka tapauksessa silloin, kun se on tarkoituksenmukaista?

-

Onko ehdotettujen muutosten johdosta tarpeen muuttaa myös jotain erityislainsäädäntöä, jota ei esitysluonnoksessa ole tunnistettu?

-

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Millaisiin yrityksiin toimialallanne tai alueellanne ehdotettu laki tulisi sovellettavaksi?

-

Tunnistatteko julkisia yrityksiä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on sen kanssa ristiriidassa?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä antamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja uudelleenkäytettäväksi?

-

Onko tiedossanne sääntelyä, joka velvoittaa ehdotetun lain soveltamisalassa olevia julkisia yrityksiä julkaisemaan tai julkistamaan niiden hallussa olevia asiakirjoja, mutta jonka tosiasiallisena tarkoituksena tai vaikutuksena on tietojen uudelleenkäyttö kaupallisiin tai muihin tarkoituksiin?

-

Onko ehdotetun lain soveltamisalassa oleviin yrityksiin tai muihin toimijoihin sellaisia vaikutuksia, joita ei ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko asiakirjojen uudelleenkäytön salliminen ominaista tai olennaista jonkin ehdotetun lain soveltamisalassa olevan julkisen yrityksen liiketoiminnalle?

-

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Kommentit laista julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä kokonaisuutena.

-

Onko ehdotuksella vaikutuksia tutkimusaineistoja tuottaviin tai julkaiseviin tahoihin, joita ei vielä ole tunnistettu? Millaisista vaikutuksista on kyse tai miten niitä olisi mahdollista arvioida tarkemmin?

-

Onko olemassa riskiä siitä, että tutkimusaineistoja ei enää asetettaisi julkisesti saataville sen vuoksi, että ehdotettu laki tulisi niihin julkaisun johdosta sovellettavaksi?

-

Missä laajuudessa tutkimusaineistojen maksutonta saatavuutta edellytetään jo nykyään osana julkista tutkimusrahoitusta?

-

Tunnistatko tutkimusaineistoja, niiden tuottamista tai hyödyntämistä koskevaa sääntelyä, jota olisi ehdotetun lain johdosta muutettava tai joka on ehdotetun sääntelyn kanssa ristiriidassa?

-

Arvokkaat tietoaineistot

Onko toimialallanne tai toiminnassanne tunnistettu tietoaineistoja, jotka mahdollisesti tai todennäköisesti tultaisiin komission toimesta säätämään arvokkaiksi tietoaineistoiksi?

-

Onko toimialallanne tai toiminnassanne varauduttu arvokkaiden tietoaineistojen sääntelystä johtuviin vaikutuksiin? Miten kuvailisitte vaikutuksia ja niihin varautumista? Antakaa mahdollisuuksien mukaan myös euro- tai lukumääräarvioita.

Yleiset kommentit

Yleiset kommentit hallituksen esityksen luonnoksesta ja ehdotetun sääntelyn vaikutuksista kokonaisuudessaan.

Viite: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi avoimen datan direktiivin täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä (VN/16660/2020)

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) on työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen lakisääteinen keskus-yhteisö, joka toimii vakuutuksen toimeenpanon ja kehittämisen yhteiselimenä.

TVK antaa lausuntonsa työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanon näkökulmasta ja toteaa seuraavaa.

Työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpano on perustuslain 124 §:n sekä työtapaturma- ja ammattitautilain nojalla annettu yksityisten vakuutusyhtiöiden, Valtiokonttorin sekä Tapaturmava-kuutuskeskuksen tehtäväksi ja kyse on julkisen hallintotehtävän hoitamisesta virkavastuulla. Julkisen hallintotehtävän hoitaminen sisältää myös julkisen vallan käyttöä.

TVK:n lakisääteisiin tehtäviin kuuluu mm. ylläpitää työtapaturma- ja ammattitautirekisteriä (vahinkota-pahtumista, vakuutuksista, vakuutuksenottajista ja korvauksista) sekä harjoittaa lain toimeenpanoon ja vahinkojen ehkäisyyn liittyvää tilasto- ja tutkimustoimintaa. Osana tätä toimintaa TVK laatii työtapaturma- ja ammattitautitilaston sekä julkaisee työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisyä edistäviä tutkimuksia ja selvityksiä. Työtapaturma- ja ammattitautirekisteriin kerättävät tiedot TVK saa vakuutusta toimeenpaneilta vakuutuslaitoksilta.

Yleiset kommentit

TVK pitää hyvänä sitä, että lakiehdotuksella edistetään julkisen sektorin hallussa olevien julkisten tietojen hyödyntämistä ja entistä tehokkaampaa uudelleenkäyttöä erilaisiin tarkoituksiin.

TVK kannattaa esityksen ehdotusta siitä, että erityisen arvokkaiksi määriteltyjen tietoaaineistojen kuten paikka-, sää-, ja omistustietojen olisi oltava saatavilla maksutta ja rajapintojen välityksellä. Tällä voisi olla myönteisiä vaikutuksia myös TVK:n ja sen jäsenvakuutuslaitosten mahdollisuuksiin hyödyntää näitä tietoja. Työtapaturmien ja ammattitautien ehkäisyä edistävien tutkimusten ja

selvitysten kannalta etenkin paikka- ja säätiedot ovat merkityksellisiä. Työtapaturmavakuutuksen vakuuttamisen prosesseissa tarvitaan omistustietoja.

Tiedonhallintalain ja julkisuuslain muutokset sekä arvokkaat tietoaineistot

Tiedonhallintalain 3 §:n 4 momentissa on nimenomaisesti säädetty lain soveltamisesta yksityisiin yhteisöihin taikka muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää tai käyttävät julkista valtaa. Lain säännöksellä lain soveltamista on siten rajattu eikä yksityisiä toimijoita ole kaikilta osin rinnastettu viranomaisiin.

Nyt ehdotettavat muutokset tiedonhallintalakiin koskisivat osittain työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta toimeenpanevia vakuutuslaitoksia. Ehdotettavat uudet säännökset (24 a ja 24 b §:t) sisältyisivät teknisesti sovellettavien säännösten joukkoon (22-27 §:t). Hallituksen esityksessä ei ole kuitenkaan perusteltu sitä, miksi näitä uusia säännöksiä tulisi soveltaa yksityisiin yhteisöihin. Hallituksen esityksessä ehdotusten on tarkoitettu kohdistuvan julkisen sektorin elinten hallussa oleviin tietoihin. Hallituksen esityksessä ei ole määritely, mitä tarkoitetaan julkisella sektorilla. Lainvalmisteluvaiheessa olisi hyvä pohtia vielä, onko tarkoitus, että ehdotettu uusi sääntely soveltuisi myös julkista hallintotehtävää hoitaviin yksityisiin toimijoihin.

TVK:n näkemyksen mukaan ehdotettavia uusia säännöksiä (24 a ja 24 b §:t) ei tulisi soveltaa työtapaturma- ja ammattitautivakuutusta toimeenpaneviin vakuutuslaitoksiin ja lain selkeyden ja ymmärrettävyyden vuoksi tästä tulisi nimenomaisesti säätää esimerkiksi muuttamalla tiedonhallintalain 3 §:n 4 momenttia tältä osin.

TVK:n näkemyksen mukaan työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa ei muodostu säännösten tarkoittamia tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyviä tietoja (24 a §) eikä toimeenpanijoiden hallussa ole hallituksen esityksessä tarkoitettuja arvokkaita tietoaineistoja (24 b §).

Tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvällä tiedolla tarkoitetaan hallituksen esityksessä dynaamista esim. antureiden tuottamaa dataa, joka ei sisällä henkilötietoja. Vakuutuksen toimeenpanoprosessien kautta muodostuu tilastotietoa, joka sisältää henkilötietoja. TVK kerää vakuutuslaitoksilta tilastotietoa ohjeis-tamalla tavalla yleensä kvartaaleittain. Kerätty tieto ei päivity vakuutuslaitoksissa tai TVK:ssa tiheästi tai reaaliaikaisesti esimerkiksi antureiden tuottamalla tavalla.

Arvokkaan tietoaineiston määritelmä odottaa komission täytäntöönpanosäädöstä. Hallituksen esityksessä arvokkaaksi tietoaineistoksi on esitetty mm. tilastotietoa sekä tietoa, jonka

uudelleenkäyttöön liittyviä merkittäviä yhteiskunnallisia tai ympäristöön tai talouteen liittyviä hyötyjä, ja näistä tietoaineis-toista hyötyvien joukko voisi olla suuri. Arvokas tietoaineisto ei kuitenkaan saa sisältää henkilötietoja. Vakuutuksen toimeenpanoprosesseissa ei muodostu hallituksen esityksessä tarkoitettuja tietoaineisto-ja, joiden uudelleenkäyttöön liittyisi merkittäviä ja laajoja joukkoja koskevia hyötyjä. Toimeenpanossa muodostuva tilastotieto sisältää henkilötietoja ja voi sisältää myös liikesalaisuudeksi katsottavaa tietoa.

Säädösten vakuutuslaitoksille ei tulisi asettaa velvoitetta saattaa saataville maksutta ja koneluetta-vassa muodossa sellaista tietoa /tietoaineistoa, jota toimialalla ei ole hallussa tai toimialalle ei muodostu.

Julkisuuslain 16 §:ä sovelletaan työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa käytettä-essä julkista valtaa. Julkisen vallan käyttämisellä tarkoitetaan vakuutuksen toimeenpanossa mm. etuus-päätösten antamista.

Julkisuuslain 16 §:ä ehdotetaan muutettavaksi sen varmistamiseksi, että tiheästi tai reaaliaikaisesti päi-vittävä tieto on saatavissa sähköisessä muodossa. Lain 34 §:ssä säädettäisiin myös arvokkaiden tietojen maksuttomuudesta. Säännöksiä on tarkoitettu tulkittavan yhdessä tiedonhallintalain 24 a §:n kanssa.

Vastaavin perustein kuin tiedonhallintalain 24 a §:n osalta myöskään julkisuuslain muutoksia ei tulisi soveltaa työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa ja lain selkeyden vuoksi siitä tulisi säätää nimenomaisesti. Työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa käytettäessä jul-kista valtaa mm. etuus-päätöksiä antamalla ei synny tiheästi tai reaaliaikaisesti päivittyvää tietoa, joka ei sisältäisi henkilötietoja.

Laki eräiden julkisten yritysten tietojen uudelleenkäytöstä

Ehdotetun lain soveltamisalaa koskevan säännöksen perusteella lakia ei sovellettaisi työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa. TVK:lla ei ole huomautettavaa tähän lakiehdotukseen. Teknisenä huomiona TVK toteaa, että lain lakiehdotuksesta puuttuu 1 §:n 2 momentti.

Laki julkisin varoin tuotettujen tutkimusaineistojen uudelleenkäytöstä

Ehdotetun lain soveltamisalaa koskevan säännöksen perusteella lakia ei sovellettaisi työtaturma- ja ammattitautivakuutuksen toimeenpanossa. TVK:n työtaturma- ja ammattitautilain nojalla

harjoitta-ma tutkimustoiminta ja sen perusteella tuottama tutkimusaineisto ei ole julkisesti rahoitettua. TVK:lla ei ole huomautettavaa tähän lakiehdotukseen.

TAPATURMAVAKUUTUSKESKUS

Janne Reini

toimitusjohtaja

Aaltonen Merja
Tapaturmavakuutuskeskus